

Sygn. akt I C 1170/19

Dnia 29 czerwca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSO Małgorzata Franczak-Opiela

Protokolant : sekr. sąd. Katarzyna Kulpa

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2021 r. w Nowym Sączu na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

przeciwko J. L. (1)

o zapłatę

I. oddala powództwo główne,

II. zasądza od pozwanej J. L. (1) na rzecz powoda (...) Bank S.A. z siedzibą w W. kwotę 278 241,11 zł (dwieście siedemdziesiąt osiem tysięcy dwieście czterdzieści jeden złotych 11/100) wraz z maksymalnymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 października 2020 roku do dnia zapłaty z zastrzeżeniem pozwanej prawa do powoływania się w toku egzekucji na ograniczenie jej odpowiedzialności do nieruchomości położonej w N., dla której Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...), do wysokości hipoteki umownej zwykłej w kwocie 278 241,11 zł (dwieście siedemdziesiąt osiem tysięcy dwieście czterdzieści jeden złotych 11/100),

III. w pozostałym zakresie powództwo ewentualne oddala,

IV. przyznaje ze środków budżetowych Sądu Okręgowego w Nowym Sączu na rzecz radcy prawnego E. K. Kancelaria (...) (...) P., ul. (...) kwotę 7970,40 zł (siedem tysięcy dziewięćset siedemdziesiąt złotych 40/100) brutto, w tym 1490,40 zł (tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt złotych 40/100) podatku od towarów i usług tytułem części kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu,

V. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 4320 zł (cztery tysiące trzysta dwadzieścia złotych) tytułem części kosztów zastępstwa prawnego udzielonego pozwanej z urzędu,

VI. odstępuje od obciążania pozwanej kosztami procesu.

Sygn. akt I C 1170/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 29 czerwca 2021 r.

Pozwem inicjującym przedmiotowe postępowanie powód G. (...) Bank domagał się zasądzenia od pozwanej J. L. (1) kwoty 453 743,94 zł, w tym kwoty 291 472,03 zł z odsetkami za opóźnienie w wysokości średniego oprocentowania WIBOR dla 3-miesięcznych lokat na rynku międzybankowym z 10 ostatnich dni roboczych ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału powiększonego o 15 punktów procentowych, które na dzień sporządzania pozwu wynosiły 14 % w stosunku rocznym od dnia 27.08.2019 roku do dnia zapłaty, nie więcej niż odsetki maksymalne za opóźnienie, kwoty 17 466,32 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, od kwoty 144 745,59 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz zasądzenia

od pozwanej kosztów postępowania wg norm przepisanych oraz kosztów uwierzytelnionych dokumentów w kwocie 157,44 zł i opłaty skarbowej 17 zł.

Motywuując pozew Bank podniósł, że zawarł z A. L. umowę o kredyt złotowy obrotowy nr (...) z 25.01.2011 r., którą trzykrotnie aneksowano. Kredytobiorca A. L. zmarł w dniu 24.08.2014 r., a spadek po nim nabyła na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza J. L. (2) oraz pozwana J. L. (1) w 1/2 części każda z nich. Na podstawie art. 319 k.p.c. należy zastrzec na rzecz J. L. (1) prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczoną odpowiedzialność z tytułu nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. W związku z brakiem zapłaty zaległych rat Bank pismem z dnia 10.11.2015 r. wypowiedział umowę, stawiając całą należność w stan natychmiastowej wymagalności. Według Banku roszczenie nie jest przedawnione. Stało się wymagalne w dniu 23.02.2016 r. Jednakże z uwagi na brzmienie art. 118 k.c. koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego 2019 roku. Bank policzył odsetki karne zgodnie z postanowieniami umownymi. Natomiast od odsetek umownych i odsetek karnych naliczonych do dnia 26.08.2019 roku dochodził odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa zgodnie z art. 482 § 1 k.c.

Pozwana J. L. (1) w odpowiedzi na pozew (k. 140-143) wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, a w przypadku nieuwzględnienia twierdzeń pozwanej nieobciążanie jej kosztami procesu i kosztami zastępstwa procesowego Banku zgodnie z art. 102 k.p.c. Pozwana podniosła, że jako spadkobierca po kredytobiorcy A. L. ponosi odpowiedzialność za dług spadkowy w połowie zgodnie z ograniczeniem tej odpowiedzialności z tytułu nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Według pozwanej Bank wypowiedział jej umowę kredytu w listopadzie 2015 roku, a roszczenie o zapłatę całej kwoty kredytu stało się wymagalne najpóźniej końcem grudnia 2015 roku i uległo przedawnieniu. Twierdzenia Banku, że roszczenie stało się wymagalne w 2016 roku nie zostało poparte żadnymi dowodami. Powódka podniosła, że zgodnie z utrwalonym poglądem w judykaturze roszczenia banku wynikające z umowy kredytu przedawniają się w terminie 3 lat, zatem przedawnienie w tej sprawie nastąpiło najpóźniej 31 grudnia 2018 roku.

Pismem z dnia 3.12.2020 roku (k.160-161) powodowy Bank podtrzymał żądanie pozwu, wnosząc o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego zgodnie ze stawkami taryfowymi, a z ostrożności procesowej na wypadek uznania umowy za przedawnioną Bank wniósł o zasądzenie dochodzonych pozewem należności z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do hipoteki umownej kaucyjnej ustanowionej na nieruchomości obj. KW (...). Bank podtrzymał argumentację, że przedawnienie rozpoczyna swój bieg w dacie wypowiedzenia umowy o kredyt, które nastąpiło w 2016 roku. Powołując się natomiast na art. 74 ukwh podał, że może dochodzić jako wierzyciel hipoteczny zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką bez względu na ograniczenie odpowiedzialności dłużnika wynikające z prawa spadkowego. Bank przywołał też treść art. 77 ukwh i podał, że pozwana odpowiada za zobowiązanie jako dłużnik rzeczowy z obciążonej hipotekami nieruchomości oraz do łącznej kwoty wskazanej we wpisie hipoteki, przy czym należy pozwanej zastrzec ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości.

Pozwana w piśmie z dnia 5.02.2021 roku (k.206-207) wniosła o oddalenie powództwa w części przewyższającej kwotę 278 241,11 zł jako należności niezabezpieczonych hipoteką umowną zwykłą i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie jako roszczenia przedawnionego, bo należności z tytułu odsetek umownych, karnych, opłat i prowizji zabezpieczała hipoteka kaucyjna oraz zastrzeżenie w wyroku ograniczenia odpowiedzialności pozwanej zgodnie z art. 319 k.p.c. Pozwana podała, że nie ma wątpliwości co do swojej odpowiedzialności jako dłużnik rzeczowy z tytułu obciążenia hipotekami umowną zwykłą i kaucyjną KW (...) na rzecz powodowego Banku. Pozwana powołując się na regulacje ukwh, podtrzymała jednak zarzut przedawnienia odsetek od należności głównej, które nie podlegają wyłączeniu na podstawie art. 77 ukwh.

Pismem z dnia 7.05.2021 i z dnia 17.05.2021 roku Bank sprecyzował żądanie, domagając się z ostrożności procesowej, w wypadku uznania spornej umowy za przedawnioną zasądzenia kwoty 417 361,67 zł z dalszymi odsetkami liczonymi następująco: od kwoty 278 241,11 zł z odsetkami za opóźnienie w wysokości średniego oprocentowania WIBOR dla 3 miesięcznych lokat na rynku międzybankowym z 10 ostatnich dni roboczych ostatniego miesiąca poprzedniego kwartału, powiększonego o 15%, które na dzień sporządzenia pozwu wynosiły 14%, które nie mogą przekroczyć odsetek

maksymalnych z tytułu opóźnienia, od kwoty odsetek umownych tj 17 466,32 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 %, od kwoty odsetek za opóźnienie (odsetek karnych) 121 654,35 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty w wysokości równej sumie stopy referencyjnej NBP i 5,5 %, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej do hipoteki umownej zwykłej w kwocie 278 241,11 zł i hipoteki kaucyjnej do kwoty 139 120,67 zł ustanowionej na nieruchomości dla której Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Bank zaprzeczył również, że doszło do przedawnienia należności. Przyznał, że wypowiedzenie nastąpiło pismem z dnia 10.11.2015 roku, jednak Bank dokonał przerwy przedawnienia zgłaszając pismem z dnia 20.04.2016 roku wierzytelność w postępowaniu upadłościowym J. L. (2).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 25.01.2011 roku (...) Bank SA zawarł z A. L. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe (...) umowę o kredyt złotowy obrotowy nr (...) na kwotę 278 241,11 zł do dnia 24.01.2026 roku. Kredytu udzielono na sfinansowanie aktualnego zadłużenia kredytowego w Banku Spółdzielczym w Ł. oraz sfinansowanie bieżącej działalności gospodarczej. Oprocentowanie kredytu według § 3 ust 1 umowy było zmienne i ustalone w dniu podpisania umowy w oparciu o stawkę WIBOR 3M powiększoną o marżę Banku w wysokości 7%. Zgodnie z § 5 ust 1-2 kredytobiorca zobowiązał się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kredytu na wskazany rachunek bankowy zgodnie z zestawieniem rat i odsetek stanowiących załącznik do umowy. Kwoty wynikające z oprocentowania były płatne w okresach miesięcznych w terminie do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego. Strony umowy kredytowej ustanowiły w § 6 ust 1 umowy zabezpieczenie spłaty kredytu w formie hipoteki zwykłej w wysokości 278 241,11 zł tytułem spłaty należności głównej oraz hipotekę kaucyjną do wysokości 139 120,56 zł tytułem zabezpieczenia odsetek i innych kosztów banku na nieruchomości położonej w N., dla której Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) wraz z cesją z praw polisy ubezpieczeniowej.

Według § 11 ust 1 Ogólnych Warunków Umów niedotrzymanie przez klienta terminu spłaty zobowiązania wobec Banku wynikającego z umowy powodowało przeniesienie w dniu wymagalności należności niespłaconej kwoty zobowiązania na rachunek należności przeterminowanych Banku.

Według § 11 ust 2 Ogólnych Warunków Umów od niespłaconych w terminie rat kapitału Bank pobierał oprocentowanie według podwyższonej stopy procentowej. Wysokość oprocentowania podwyższonego obowiązująca w Banku była ustalana na podstawie stawek WIBOR, LIBOR lub EUROLIBOR dla okresów trzymiesięcznych odpowiednio dla waluty kredytu z 10 ostatnich dni roboczych ostatniego miesiąca kwartału powiększonych o 15% i obowiązywała przez cały następny kwartał-§ 11 ust 3 OWU.

Zgodnie z § 13 ust 1a Bank miał prawo wypowiedzieć w całości lub części umowę kredytową, gdy klient nie wykonał obowiązków wynikających z umowy, w szczególności nieterminowo regulował zobowiązanie z tytułu spłat rat kapitału, oprocentowania lub innych należności umownych. Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni.

Dnia 25.01.2015 roku J. L. (1) jako poręczyciel zobowiązała się do wykonania na rzecz Banku zobowiązań wynikających z tytułu umowy o kredyt złotowy obrotowy nr (...) zawartej przez A. L..

Umowa o kredyt złotowy obrotowy nr (...) z dnia 25.01.2011 roku była trzykrotnie aneksowana dnia 19.04.2012 roku, dnia 11.01.2013 roku i dnia 12.03.2014 roku.

Pierwszym aneksem obniżono miesięczną ratę do 2800 zł na okres od kwietnia 2012 do września 2012. Kwota kredytu powstałego do spłaty na dzień podpisania aneksu wyniosła 272 163,27 zł, oprocentowanie 11,99%. Skapitalizowana zaległość kredytobiorcy w kwocie 9109,10 zł została doliczona do kwoty kapitału kredytu.

Drugim aneksem strony dokonały zmiany harmonogramu spłat rat. Bank udzielił kredytobiorcy karencji na okres 12 miesięcy od stycznia 2013 do grudnia 2013 w spłacie odsetek. Wysokość miesięcznych rat ustalono na 3000 zł, okres spłaty kredytu przedłużono do dnia 24.01.2027 roku.

Trzecim aneksem Bank udzielił kredytobiorcy jednosiecznej karencji w spłacie raty kapitałowo-odsetkowej przypadającej na 31.03.2014 roku oraz 14 miesięcznego okresu karencji w spłacie raty odsetkowej. Wysokość rat ustalono na 2500 zł miesięcznie. Oprocentowanie kredytu było zmienne i w dniu zawarcia aneksu wynosiło 9,69%, warunki oprocentowania określała umowa kredytu.

(dowód: umowa kredytowa z załącznikami k.6-9, ogólne warunki umów k. 10-12 i k. 162, umowa poręczenia k. 13-14, aneksy do umowy kredytowej k. 15-23, dyspozycja uruchomienia kredytu k. 163)

Dnia 24.08.2014 roku A. L. zmarł. Na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia z dnia 18.02.2015 roku Rep A nr (...) sporządzonego przez notariusza E. C. spadek po A. L. na podstawie ustawy dziedziczyły z dobrodziejstwem inwentarza żona spadkodawcy J. L. (2) w 1/2 części i pozwana – córka spadkodawcy J. L. (1) w 1/2 części.

(dowód: akt poświadczenia dziedziczenia k. 24-30)

Już w 2015 roku pozwana i jej matka jako spadkobiercy A. L. zwracały się do powoda z prośbą o wcześniejsze rozliczenie kredytu, bo miały kupca na nieruchomości odziedziczoną w spadku. Bank nie podjął jednak rozmów, a potencjalny klient się wycofał.

J. L. (2) w październiku 2015 roku wystąpiła do Sądu Rejonowego w Nowym Sączu o ogłoszenie upadłości konsumenckiej. Postanowieniem z dnia 20.01.2016 roku Sąd Rejonowy w Nowym Sączu ogłosił upadłość J. L. (2). W piśmie z dnia 20.04.2016 r. Bank zgłosił wierzytelności w kwocie 308 148,27 zł (kapitał, odsetki umowne, odsetki karne, opłaty i prowizje) w postępowaniu upadłościowym J. L. (2) prowadzonym przez syndyka masy upadłości w Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu pod sygn. akt V (...)

(dowód: korespondencja stron z 2015 roku k. 144-148, ogłoszenie k. 149 postanowienie o ogłoszeniu upadłości konsumenckiej k.150)

Pismem z dnia 10.11.2015 roku Bank złożył pozwanej J. L. (1) zam. przy ul (...) w N. oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej nr (...) powołując się na nieuregulowanie zaległości w oparciu o § 13 OWU z zachowanie 30 dniowego okresu wypowiedzenia. Bank podawał, że rozważy możliwość cofnięcia wypowiedzenia w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całości zaległości obejmującej kwoty: 18 313,80 zł kapitału, 10 036,29 zł odsetek umownych, 876,15 zł odsetek za opóźnienie, 60 zł za opłaty i prowizje.

Pismo z wypowiedzeniem umowy kredytowej na w/w adres pozwanej doręczono dnia 23.11.2015 roku. Odebrała je J. L. (2).

(dowód: oświadczenie o wypowiedzeniu umowy kredytowej z dowodem odbioru k. 31-34)

Pismem z dnia 10.05.2019 roku doręczonym na adres pozwanej przy ul. (...) w N. Bank wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 442 182 zł w tym 291 472,03 zł z tytułu kapitału.

Przesyłki nie doręczono z powodu zamknięcia lokalu mieszkalnego. Od 2017 roku pozwana nie przebywa pod tym adresem, tylko pod adresem przy ul. (...) w N..

(dowód: wezwanie do zapłaty z dowodem doręczenia k. 35-38)

Aktualnie w KW nr (...), która obejmuje działkę ewid. (...)w obrębie (...)w N. jako współwłaściciele na podstawie aktu poświadczenia dziedziczenia wpisane są J. L. (2) i J. L. (1) każda w 1/2 części.

W dziale IV w/w kw. wpisana jest na rzecz powodowego banku: hipoteka umowna zwykła na kwotę 278 241,11 zł jako zabezpieczenie spłaty kwoty kredytu z dnia 25.01.2011 roku nr (...) oraz hipoteka umowna kaucyjna do 139 120,56 zł jako zabezpieczenie spłaty kwoty odsetek i innych kosztów Banku z tytułu umowy kredytu z dnia 25.01.2011 roku nr (...).

(dowód: wydruk internetowy kw k. 40-43)

Dnia 27.08.2019 roku powodowy Bank wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych banku nr (...), w którym stwierdził wymagalne zadłużenie J. L. (1) z tytułu umowy kredytowej nr (...) z dnia 25.01.2011 roku w kwocie 453 743,94 zł, w tym należność główna w kwocie 291 472,03 zł, odsetki umowne za okres korzystania z kapitału od dnia 30.06.2015 do 24.02.2016 roku w kwocie 17 466,32 zł, odsetki za opóźnienie od dnia 27.02.2015 do 26.08.2019 roku w kwocie 144 745,59 zł, opłaty i prowizje w kwocie 60 zł.

(dowód: wyciąg z ksiąg Banku k. 4, historia rachunku bankowego po wypowiedzeniu k. 44 i k. 164, rozliczenie umowy k. 45-80 i k. 165-200)

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie dołączonych przez strony dokumentów, których moc dowodowa nie budziła wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana.

Sąd zważył, co następuje:

Bank na pierwszym miejscu zgłosił żądanie zapłaty przez pozwaną J. L. (1) kwoty 453 743,94 zł powołując się na to, że jest ona jednym ze spadkobierców zmarłego kredytobiorcy A. L..

Zgodnie z art. 922 § 1 i 2 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Dziedziczenie ma charakter sukcesji uniwersalnej. Wskutek jednego zdarzenia - śmierci spadkodawcy - spadkobiercy z mocy prawa wstępują bowiem w całą sytuację prawną zmarłego. Spadek to natomiast ogół cywilnoprawnych i majątkowych praw oraz obowiązków przysługujących spadkodawcy w chwili jego śmierci. Co do zasady spadkobiercy wstępują w prawa i obowiązki wynikające ze stosunków zobowiązaniowych, niezależnie od podstawy prawnej takiego stosunku. W skład spadku nie wchodzi natomiast prawa majątkowe ściśle związane z osobą zmarłego. W zakresie tego pojęcia znajdują się prawa mające służyć zaspokojeniu określonych interesów konkretnej osoby ze względu na jego indywidualną sytuację np. roszczenia alimentacyjne, uprawnienie do renty lub obowiązki, których wykonanie jest uzależnione od osobistych przymiotów zobowiązanego lub które zostały ściśle związane z osobą dłużnika. Oznacza to, że spadkobiercy wstępują w wynikającą z umowy sytuację prawną spadkodawcy - strony, w szczególności przejmują jego wierzytelności i długi, ponadto zaś związani są postanowieniami umowy.

Następca prawny dłużnika banku wstępuje zatem w prawa i obowiązki majątkowe dłużnika, w tym także w całą sytuację prawną poprzednika prawnego. Zobowiązanie do zwrotu kredytu wchodzi w skład spadku jako dług spadkowy (art. 922 § 1 k.c.), przy czym obejmuje on zarówno raty kredytu wymagalnego jeszcze przed śmiercią kredytobiorcy, jak i raty, które stają się wymagalne po tej chwili. Śmierć kredytobiorcy nie wywołuje zmian w treści umowy kredytowej, a tym samym spadkobiercy zobowiązani są do zwrotu kredytu na zasadach określonych w umowie, z uwzględnieniem przewidzianego harmonogramu spłat, chyba że umowa przewiduje automatyczną wymagalność całości kredytu z chwilą jego śmierci, co w tej sprawie nie miało miejsca.

W przedmiotowej sprawie, skoro czynność bankową zawarł ojciec pozwanej, który później zmarł, a nie wywiązał się w całości z obowiązku spłaty zaciągniętego kredytu do daty swojego zgonu, po ujawnieniu się jego spadkobierców, Bank miał uprawnienie do wystąpienia przeciwko pozwanej z roszczeniem o zapłatę, zaległości z tytułu umowy kredytowej. Bezspornym bowiem był fakt, iż na dzień zgonu A. L. kredyt nie został spłacony, zatem zobowiązanie istniało i zostało przejęte przez pozwaną J. L. (1) na podstawie dziedziczenia.

Ponadto na podstawie art. 1034 § 1 k.c. Bank mógł dochodzić zobowiązania zmarłego spadkodawcy od jednego spadkobiercy. Przepis ten stanowi, że do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów.

Jak wynika zajętych przez strony stanowisk wysokości wskazanego przez powoda zadłużenia z umowy kredytowej i sposobu jej naliczenia nie była kwestionowana. Kwestią sporną między stronami była data wymagalności dochodzonego roszczenia i związana z tym okoliczność przedawnienia wierzytelności z umowy kredytowej.

Żądanie zapłaty z tytułu umowy kredytowej skierowane do pozwanej J. L. (1) jako spadkobiercy kredytobiorcy jest w ocenie Sądu ograniczone 3 letnim terminem przedawnienia, ponieważ Bank prowadzi profesjonalną działalność gospodarczą. Termin przedawnienia ocenie Sądu w przedmiotowym wypadku upłynął przed złożeniem przez Bank pozwu w tej sprawie, co miało miejsce dnia 12.09.2019 roku.

Zgodnie z art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Przepis w tym brzmieniu wprowadzono do kodeksu cywilnego z dniem 9.07.2018 roku ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Zgodnie z art. 5 ust 1 tej ustawy do roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych stosuje się od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. W przedmiotowej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy przejściowe dotyczące konsumentów, skoro pozwana wstąpiła w ogół praw spadkodawcy, a zawarł on umowę kredytową w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą.

Roszczenie o zwrot kwoty udzielonego kredytu wraz z odsetkami jest związane z prowadzeniem przez bank działalności gospodarczej, a zatem stosuje się do niego 3-letni termin przedawnienia. Jest to pogląd ugruntowany w judykaturze. Jako przykład należy podać orzeczenie z dnia 2 kwietnia 2008 r., III CSK 302/07, w którym Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że do zastosowania trzyletniego terminu przedawnienia nie jest wymagane, aby obie strony stosunku prawnego, z którego wywodzi się roszczenie majątkowe, prowadziły działalność gospodarczą. Wystarczy, że działalność gospodarczą prowadzi tylko strona dochodząca roszczenia, które wiąże się z tą działalnością (podobnie w uzasadnieniu wyroku SA w Katowicach z dnia 25 kwietnia 2018 r. I ACa 1099/17).

Istota przedawnienia polega na tym, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, powołując się na upływ tego czasu. Zgodnie z art. 120 § 1 zd. 1 k.c. data przedawnienia zaczyna się w momencie gdy roszczenie staje się wymagalne. W przedmiotowej sprawie data wymagalności roszczenia z umowy kredytowej wiązała się z upływem 30 dniowego okresu wypowiedzenia umowy kredytowej, które pozwanej doręczono 23.11.2015 roku. Dnia 24.12.2015 roku rozpoczął się zatem trzyletni termin przedawnienia, który upłynął dnia 24.12.2018 roku, przy czym stosując regulację art. 118 k.c., termin ten przypadł na ostatni dzień roku kalendarzowego czyli 31.12.2018 roku. Pozew w tej sprawie nadano we wrześniu 2019 roku, zatem po upływie terminu przedawnienia. Wobec przedłożenia przez Bank dowodu doręczenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy kredytowej dnia 23.11.2015 roku, bezpodstawnie twierdził on, że roszczenie o zapłatę z niej wynikające stało się wymagalne dopiero w lutym 2016 roku.

Niezależnie od powyższego Bank podniósł, że doszło do przerwania biegu przedawnienia, bo w piśmie z dnia 20.04.2016 r. zgłosił wierzytelności w kwocie 308 148,27 zł (kapitał, odsetki umowne, odsetki karne, opłaty i prowizje) w postępowaniu upadłościowym J. L. (2) prowadzonym przez syndyka masy upadłości w Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu pod sygn. akt V GUp 6/16.

Jak wynika z art. 123 § 1 pkt 1 k.c., bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 4.10.2006 r., II CSK 202/06, M. Praw. 2006/21, s. 1127, czynność procesowa tylko wtedy przerywa bieg przedawnienia, gdy można ją uznać za „przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia”. Czynności, których dokonanie przerywa bieg przedawnienia, to m.in. zgłoszenie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym (por. A. Brzozowski [w:]

Kodeks cywilny, t. 1, red. K. Pietrzykowski, 2018, kom. do art. 123, nb 3, podobnie SN w wyroku z dnia 6 października 2004 r. I CK 71/04, podobnie SN w wyroku z dnia z dnia 15 stycznia 2010 r. I CSK 166/09).

Podkreślenia jednak wymaga, że postępowanie upadłościowe nie toczyło się przeciwko pozwanej J. L. (1), a przeciwko drugiemu współdłużnikowi solidarnemu jej matce J. L. (2). Tymczasem według art. 372 k.c. pozew skierowany przeciwko jednemu z dłużników solidarnych nie przerywa biegu przedawnienia w stosunku do pozostałych dłużników solidarnych -por. wyrok SN z 20.04.2006 r., IV CK 3/06, LEX nr 198505; wyrok SA w Warszawie z 19.09.2012 r., I ACa 43/12, LEX nr 1238229; J. Korzonek [w:] J. Korzonek, I. Rosenblüth, Kodeks zobowiązań..., 1936, s. 737; S. Rudnicki [w:] S. Dmowski, S. Rudnicki, Komentarz..., 2011, s. 641.

Zgłoszony przez Bank zarzut przerwania biegu przedawnienia należności kredytowej okazał się zatem bezzasadny.

W tych okolicznościach roszczenie z umowy kredytowej o zapłatę kwoty 453 743,94 zł jako przedawnione w stosunku do pozwanej J. L. (1) podlegało w całości oddaleniu.

Wobec oddalenia żądania wyrażonego na pierwszym miejscu przez Bank należało odnieść się do żądania ewentualnego.

Strona powodowa oparła swoje roszczenie ewentualne wobec pozwanej J. L. (1) na wpisach hipotek: umownej i kaucyjnej w KW (...) obejmującej nieruchomości położoną w N. stanowiącą jej współwłasność w 1/2 części.

W tym przypadku pozwana J. L. (1) odpowiada jako dłużnik rzeczowy.

Tymczasem hipoteka jest ograniczonym prawem rzeczowym na nieruchomości, związanym z oznaczoną wierzytelnością i służącą do jej zabezpieczenia. Jest prawem akcesoryjnym, tzn. może istnieć tylko o tyle, o ile istnieje wierzytelność, którą zabezpiecza. Zatem wygaśnięcie wierzytelności, którą hipoteka zabezpieczała powoduje automatyczne wygaśnięcie hipoteki. Przy czym należy pamiętać, że ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (art.77) wprowadzała istotny wyłom od zasady akcesoryjności, gdyż przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie naruszało uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej, z wyłączeniem roszczeń o świadczenia uboczne. Zatem sam fakt przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipotecznie nie miał wpływu na skuteczność roszczenia wobec dłużnika rzeczowego. Uznaje się zatem, że hipoteka chroni wierzyciela przeciwko skutkom przedawnienia, przy czym nie dotyczy to roszczeń wierzyciela o zapłatę świadczeń ubocznych.

Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką pociąga za sobą skutki tylko w sferze obligacyjnej i nie pozbawia wierzyciela hipotecznego możliwości zaspokojenia się z obciążonej nieruchomości, niezależnie od tego, czy jej właściciel jest również dłużnikiem osobistym - orzekł Sąd Apelacyjny w Szczecinie z dn. 22.11.2017 r. sygn. akt I ACa 471/17.

W niniejszej sprawie znalazły zastosowanie przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu sprzed zmian wprowadzonych ustawą z 26 czerwca 2009 r. (Dz.U. 2009 r. Nr 131 poz. 1075), która weszła w życie dnia 20.02.2011 roku. Hipoteki umowna zwykła i kaucyjna zostały wpisane do KW (...) na podstawie oświadczenia z dnia 25.01.2011 roku, przy czym wpisu dokonano 9.02.2011 roku.

W związku z tym powód dochodzący realizacji swoich praw wynikających z wpisu hipotek zwykłej i kaucyjnej mógł się powołać na domniemanie istnienia wierzytelności wynikające z wpisu hipotek (uchylony art. 71 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) oraz domniemanie zgodności wpisów w księgach wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym (art. 3 ustawy o księgach wieczystych i hipotece). Wierzytelność w stosunku do pozwanej, jako spadkobiercy dłużnika osobistego uległa przedawnieniu, to jednak nadal ponosi ona odpowiedzialność jako dłużnik rzeczowy. Właścicielowi nieruchomości obciążonej nie przysługuje bowiem zarzut przedawnienia, i to niezależnie od tego, czy jest też dłużnikiem osobistym, czy tylko rzeczowym (art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece).

Pozwana J. L. (1) odpowiada jednak w ocenie Sądu tylko co do wierzytelności głównej -kwoty kredytu zabezpieczonego hipoteką umowną zwykłą wpisaną w dziale IV Kw nr (...) tj. do kwoty 278 241,11 zł. Dlatego kwotę tą Sąd zasądził.

Natomiast roszczenie o zasądzenie przedawnionych odsetek zabezpieczonych hipoteką kaucyjną nie zasługiwało na uwzględnienie. Uchylenie negatywnych skutków przedawnienia dla wierzyciela, nie dotyczy bowiem roszczeń o odsetki od zabezpieczonej hipoteką wierzytelności.

W przedmiotowej sprawie hipoteka kaucyjna stanowiąca zabezpieczenie umowy kredytowej, występowała łącznie z hipoteką zwykłą i zabezpieczała jedynie roszczenia spłaty odsetek i innych roszczeń banku. Zabezpieczała zatem roszczenia nieobjęte z mocy ustawy hipoteką zwykłą, tzn. była hipoteką kaucyjną niesamodzielną, do której –skoro została ustanowiona w styczniu 2011 roku- zastosowanie miały przepisy ukwh sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 26.06.2009 roku, w szczególności art. 77 ukwh oraz uchylony art. 104.

W realiach sprawy niniejszej, po wpisaniu obu hipotek do księgi wieczystej doszło do zmiany ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece. Zmiana ta, dokonana ustawą z dnia 26 czerwca 2009r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych ustaw (Dz.U. z 2009r nr 131, poz.1075) w sposób istotny zmodyfikowała instytucję hipoteki, w tym uchyliła przepisy dotyczące hipoteki kaucyjnej. Zmienione przepisy (w myśl art. 14 ustawy nowelizującej) weszły w życie w dniu 20 lutego 2011r. Ustawa zawiera jednak regułę intertemporalną.

Zgodnie z art. 10 ust.1 i 2 cyt. ustawy z dnia 26 czerwca 2009r. do hipotek kaucyjnych powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej (tj. do 20 lutego 2011r.) stosuje się przepisy ustawy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z wyjątkiem przepisów o rozporządzaniu opróżnionym miejscem hipotecznym, a do hipotek zwykłych – przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w dotychczasowym brzmieniu, z wyjątkiem art. 76 ust 1 i 4 tej ustawy, które stosuje się w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, co dotyczy też hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Nowelizacja rozróżniła zatem dwa rodzaje hipoteki kaucyjnej, a mianowicie hipotekę kaucyjną samodzielnie zabezpieczającą wierzytelność wraz z ewentualnymi roszczeniami ubocznymi (hipoteka kaucyjna tzw. „samodzielna”) a także hipotekę kaucyjną, która współwystępuje z hipoteką zwykłą i zabezpiecza jedynie roszczenia uboczne nieobjęte z mocy ustawy hipoteką zwykłą (hipoteka kaucyjna tzw. „niesamodzielna”). Każdy z tych rodzajów hipoteki kaucyjnej podlega osobnym normom intertemporalnym. Artykuł 10 ust. 2 zd.2 ustawy nowelizującej nakazuje stosować reguły, które dotyczą hipoteki zwykłej, czyli przepisy u.k.w.h. w dotychczasowym brzmieniu, także w odniesieniu do współwystępującej z nią hipoteki kaucyjnej, gdy zabezpiecza ona tylko roszczenia uboczne. Odmienne zasady intertemporalne odnoszą się do hipoteki kaucyjnej, która samodzielnie zabezpiecza wierzytelność wraz z ewentualnymi roszczeniami ubocznymi, które podlegają znowelizowanym przepisom u.k.w.h, zgodnie z art. 10 ust.1 ustawy nowelizującej.

W realiach sprawy niniejszej, nie budzi wątpliwości, że do hipoteki zwykłej zabezpieczającej zwrot kwoty kredytu mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982r, w brzmieniu obowiązującym przed 20 lutego 2011r. Biorąc zaś pod uwagę związek hipoteki kaucyjnej z tą hipoteką (wynikający ze związku prawnego wierzytelności zabezpieczanych obiema hipotekami – a więc fakt, że z mocy umowy kredytu hipoteka kaucyjna miała zabezpieczać te roszczenia banku związane z wierzytelnością hipoteczną, które z mocy prawa nie były objęte hipoteką zwykłą) hipoteka kaucyjna była w tym przypadku konstrukcyjnie związana z hipoteką zwykłą, którą uzupełniała, zastosowanie znajdzie reguła prawa międzyczasowego wyrażona w art. 10 ust.2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009r. Zatem także do tej hipoteki, tzw. „niesamodzielnej” (uzupełniającej) stosować należy przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym przed 20 lutego 2011r.

Tut. Sąd podziela pogląd wyrażony w wyroku SN z dnia 10.01.2017 roku VCSK 233/16 i przychylił się do konkluzji, że treść normy art. 104 ukwh nie może stanowić argumentu, iż roszczenie o odsetki, mimo podniesienia skutecznego zarzutu przedawnienia, może być zaspokojone z przedmiotu hipoteki. Także SA w Katowicach w wyroku z dnia 4 lipca

2019 r. V ACa 947/17 podkreślił, że „Treść normy art. 104 ukwh. nie może stanowić podstawy do uznania, że roszczenie o odsetki objęte hipoteką kaucyjną mimo podniesienia skutecznego zarzutu przedawnienia może być zaspokojone z przedmiotu hipoteki. Ustanowienie hipoteki kaucyjnej nie wyłącza zastosowania do oceny skutków przedawnienia roszczenia o odsetki zabezpieczone tą hipoteką, ograniczeń zawartych w art. 77 ukwh

W tych okolicznościach w zakresie dochodzenia kwoty wynikającej z hipoteki kaucyjnej która zabezpieczała należności uboczne, które uległy już przedawnieniu, powództwo należało oddalić.

Maksymalne ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 278 241,11 zł zasądzono od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu pozwanej tj. od dnia 2.10.2020 roku (k.127) zgodnie z art. 481 § 2¹k.c. Od w/w kwoty nie należą się odsetki umowne jak wskazywał Bank w piśmie z dnia 17.05.2021 roku, ponieważ w/w kwota wynika z hipoteki umownej zwykłej a nie zobowiązania kredytowego. W/w data wynika natomiast z doręczenia pełnomocnikowi pozwanej odpisu pozwu. Wcześniejsze wezwania do zapłaty względem pozwanej w 2019 roku Bank wysyłał na jej nieaktualny adres w N. przy ul. (...), podczas gdy od 2017 roku zamieszkuje w N. przy ul. (...).

Uwzględniając żądanie ewentualne zachodziła potrzeba ograniczenia odpowiedzialności pozwanej na podstawie art. 319 k.p.c. Zgodne z ugruntowanym poglądem orzecznictwa Sądu Najwyższego, według którego przepis art. 319 k.p.c. ma zastosowanie nie tylko do przypadków odpowiedzialności osobistej ograniczonej do określonej masy majątkowej lub do określonej sumy pieniężnej, lecz także do odpowiedzialności rzeczowej, obejmującej m.in. przedmiot hipoteki (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1997 r., I CKU 78/96, Prok. i Pr. (wkładka) 1997, nr 6, s. 38, z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 525/07, OSNC 2009, Nr 4, poz. 61, z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 329/14, niepubl., z dnia 14 października 2016 r., I CSK 616/15, niepubl., z dnia 18 maja 2017 r., III CSK 215/16, niepubl., z dnia 20 lutego 2018 r., V CSK 212/17, niepubl., a także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 23/14, OSNC 2015, Nr 3, poz. 31). Zgodnie z art. 319 k.p.c., jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Przepis ten nie określa wprost formuły, zgodnie z którą sąd winien zredagować wskazane zastrzeżenie; nie ma jednak wątpliwości, że powinna ona oddawać charakter materialnoprawnego ograniczenia odpowiedzialności, stanowiącego w okolicznościach sprawy podstawę zamieszczenia w wyroku wzmianki o ograniczonej odpowiedzialności pozwanego.

O kosztach postępowania ze względu na wynik sprawy Sąd rozstrzygnął w oparciu o art. 100 k.p.c. i 102 k.p.c. odstępując od obciążania pozwanej kosztami procesu w części w której powództwo zostało uwzględnione.. Bank wygrał proces częściowo w 60 %. Był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, pozwana korzystała ze zwolnienia od kosztów sądowych i pomocy pełnomocnika z urzędu. W tych okolicznościach powód został zobowiązany do pokrycia w 40% - w zakresie przegranej - wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu, natomiast w pozostałej części wynagrodzenie pełnomocnika z urzędu zostało pokryte z należności budżetowych tut. Sądu w oparciu o przepis art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Co do zwrotu kosztów na rzecz powoda w części uwzględniającej żądanie to zdaniem sądu w sprawie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony o którym mowa w art. 102 k.p.c. dający podstawę do odstąpienia od obciążenia pozwanej kosztami procesu. Pozwana utrzymuje się w chwili obecnej z renty rodzinnej po zmarłym ojcu wynoszącej około 1162 zł, studiuje. Zobowiązanie wobec powoda wynika z zaległości kredytowych jej ojca. Pozwana nie kwestionowała powództwa w zakresie uwzględnionym przez sąd.